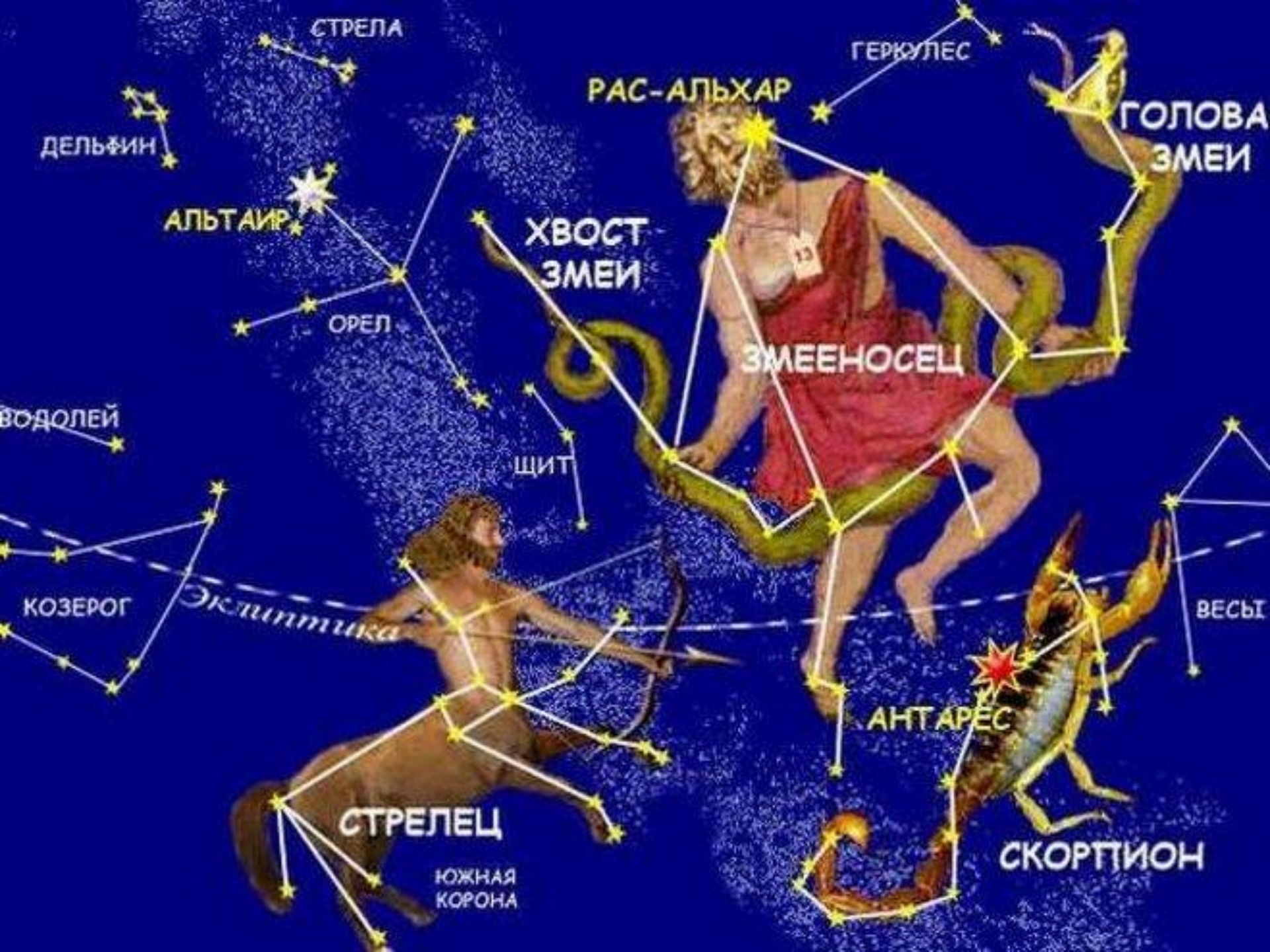

Жұлдызды аспан. Аспан сферасы.

9 сынып.

*Шоқжұлдыздар
дегеніміз- аспанның
нақты шекарасы
анықталған белгілі бір
бөлігі*

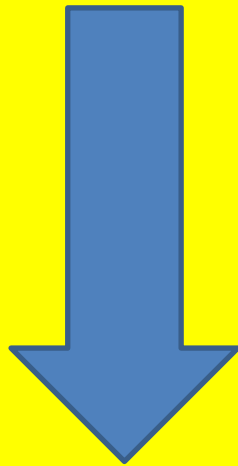

Шоқжұлдыздар

31-і

*аспанның
солтүс-
тігінде*

9-і

*Аспан
эквато-
рында*

48-і

*аспанның
оңтүс-
тігінде*

Pisces

Cygnus

*Көрінерлік жұлдыздық
шама – **т** әрпімен
белгіленеді,
латын тілінен
аударғанда – шама
деген білдіреді*

Жарықты
өлшегіш
құрал —
фотометр
деп
аталынады.

Мысалы:

Сүмбіле (Сириус) – көрінерлік
жұлдыздық шамасы (ж.ш)

$m = -1,58$;

Күннің ж.ш-сы $m = -26,6$;

Толған Айдың ж.ш-сы $m = -12,7$.

*Жұлдыздардың шын мәніндегі
жарықтылығын анықтау үшін
абсолютті ж.ш. түсінігі қолданылады.*

М - абсолютті ж.ш.

Парсекпен өлшенеді.

*10 парсек = 32,6 жарық жылы
қашықтықта орналасқандағы
көрінерлік ж.ш.*

ЖАРЫҚ ЖЫЛЫ ДЕГЕНІМІЗ НЕ?

1 жыл ішінде жарық 300 000 км/с жылдамдықпен жүріп өтетін жылды айтады. Яғни, жарық жылын ұзындықты өлшеу бірлігімен есептегенде жарық жылы шамамен 9400 млрд.км тең.

1-Мысал: адам Күннен келген жарықты сол сәтте емес, 8 минуттай бұрын болған деп түсіне керек, себебі Күннен жарық жерге сондай уақытта жетеді.

2-мысал: Күннен кейін Жерге жақын орналасқан Проксима Центавра деп аталады. Ол жерден шамамен 4 жарық жылы қашықтықта, яғни біз оны 4жыл бұрын болғанын қазір көреміз.

Аспан сферасы– радиусы анықталмаған
жорамал сфера.

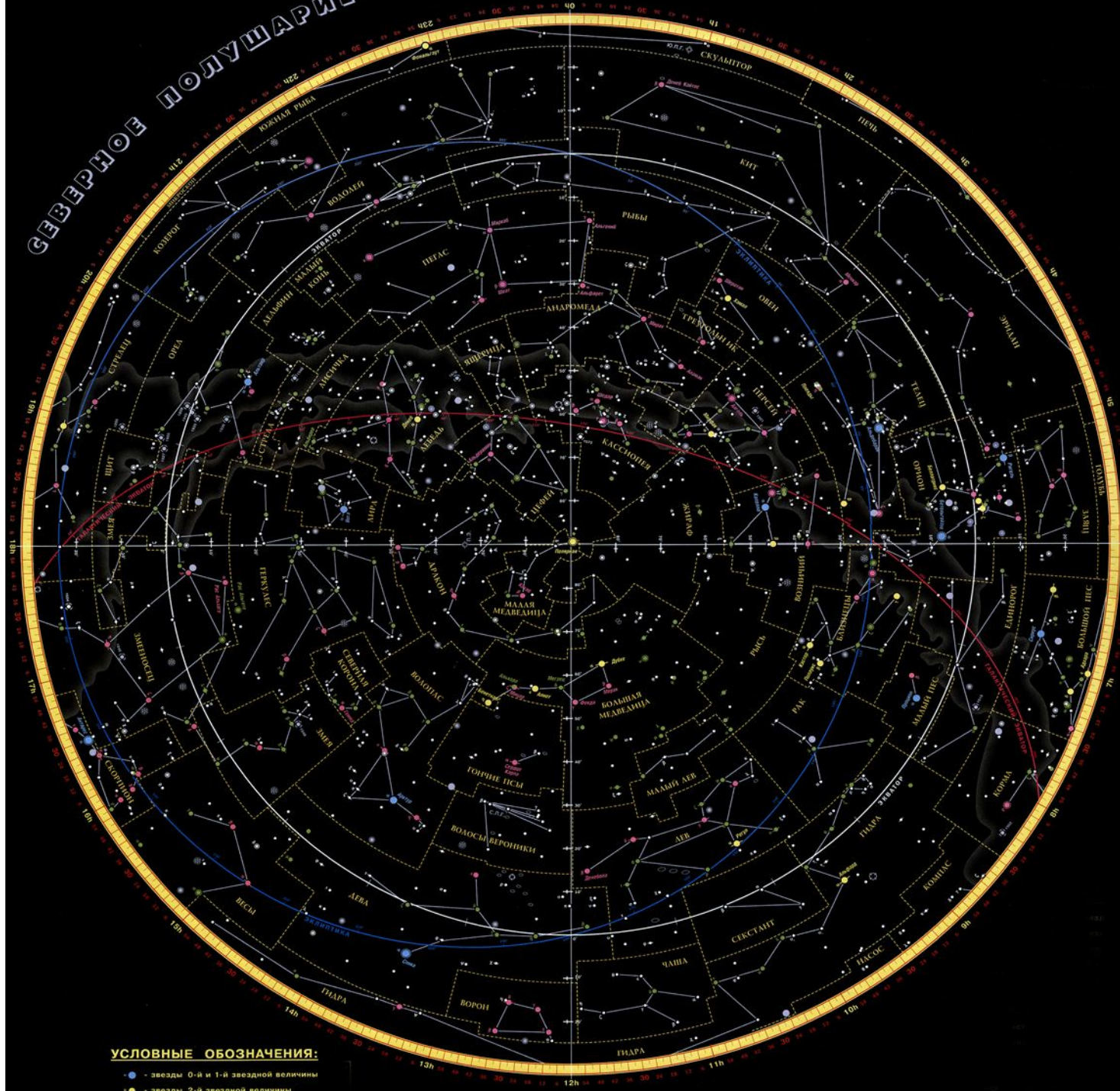
Аспан сферасының негізгі элементтері:

$Z, Z_1, N, S, E, W;$

Қазақша	Көне түркіше	Орысша	Жұлдызға сәйкес айлар
Тоқты	Қозы	Овен	21 наурыз 20 сәуір
Торпақ	Үд (сиыр)	Телец	21 сәуір – 20 мамыр
Егіздер	Ерентұз	Близнецы	21 мамыр – 21 маусым
Шаян	Қучық	Рак	22 маусым – 22 шілде
Арыстан	Арслан	Лев	23 шілде – 23 тамыз
Бикеш	Бұғдай башы	Дева	24 тамыз – 23 қыркүйек
Таразы	Үлгу (таразы)	Весы	24 қыркүйек – 23 қазан
Бүйі	Чадан (күрт)	Скорпион	24 қазан – 22 қараша
Мерген	Йа (жақ)	Стрелец	23 қараша – 21 желтоқсан
Ешкімүйіз	Оғлақ (лақ)	Козерог	22 желтоқсан – 20 қаңтар
Сукұюшы	Көнек	Водолей	21 қаңтар – 19 ақпан
Балықтар	Балық	Рыбы	20 ақпан – 20 наурыз

Жұлдыз атауы	Қысқаша белгіленуі	Көтерілуі, α	Еңістігі, δ	Көрінердік жұлдыздың шамасы, m	Абсолют жұлдыздық шама
Сирнус	α СМа	6 сағ 45 мин	$-1^{\circ}43'$	-1.58	+1,41
Артур	α Воо	14 сағ 16 мин	$+19^{\circ}11'$	-0,05	-0,2
Вега	α Буг	18 сағ 37 мин	$+38^{\circ}47'$	0,03	+0,5
Капелла	α Аиг	5 сағ 17 мин	$+46^{\circ}00'$	0,08	-0,6
Ригедь	ρ Огі	5 сағ 15 мин	$-8^{\circ}12'$	0,12	-7,0
Процион	α СШ	7 сағ 30 мин	$+5^{\circ}14'$	0,37	+2.65
Бетельгейзе	α Огі	5 сағ 52 мин	$+7^{\circ}24'$	0,42	-6,0
Альтаир	α Акі	19сағ 51 мин	$+8^{\circ}52'$	0,77	+2,3
Альдебаран	α Таи	4 сағ 36 мин	$+16^{\circ}31'$	0,85	-0.7
Альголь	ρ Рег	3 сағ 08 мин	$+40^{\circ}57'$	1,12	-0,3
Регул	α Бео	10 сағ 08 мин	$+11^{\circ}58'$	1,35	-0.6
Кастор	α Сет	7 сағ 35 мин	$-26^{\circ}19'$	1,58	+0.85
Темірқазық (Полюс жұлдызы)	α ХІШ	1 сағ 49 мин	$+89^{\circ}02'$	2,02	-4.6

- Жұлдызды аспан картасы

Cygnus

Үйге тапсырма: Үшарқар-
Таразы, Қамбар, Қаракұрттың
суреттерін салу.